

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
CZWARTA SEKCJA

SPRAWA KROENITZ przeciwko POLSCE

SKARGA nr 77746/01

WYROK* – 25 lutego 2003 r.

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba złożona z następujących sędziów:

Sir N. BRATZA, *przewodniczący*,
Pan M. PELLONPÄÄ,
Pani E. PALM,
Pan M. FISCHBACH,
Pan J. CASADEVALL,
Pan R. MARUSTE,
Pan L. GARLICKI, *sędziowie*,
oraz Pana M. O'BOYLE, *sześć Kancelarii Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 4 lutego 2003 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w wymienionym wyżej dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 77746/01), wniesionej w dniu 28 lipca 2000 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału, na podstawie art. 34 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”), przez obywatelkę Polską, panią Walerię Kroenitz.

2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego Pełnomocnika pana Krzysztofa Drzewickiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Skarżącej wyjątkowo pozwolono by była reprezentowana przez pana

* Wyrok stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi przez art. 44 ust. 2 Konwencji. Tekst wyroku może podlegać korekcie edytorskiej, przed jego opublikowaniem w ostatecznej wersji.

Cz. Sławskiego (art. 36 ust. 4 Regulaminu Trybunału). Panu Sławskiemu pozwolono również posługiwać się językiem polskim w postępowaniu przed Trybunałem (art. 34 ust. 3 Regulaminu Trybunału).

3. Skarżąca twierdziła w szczególności, że jej prawo do „rozprawy w rozsądnym terminie” nie zostało poszanowane.

4. Skarga została przydzielona Czwartej Sekcji Trybunału. Wewnątrz tej Sekcji ustanowiono Izbę (art. 27 ust. 1 Konwencji), która miała rozpatrzyć sprawę zgodnie z art. 26 ust. 1 Regulaminu Trybunału. W dniu 30 kwietnia Czwarta Sekcja postanowiła zakomunikować Rządowi skargę dotyczącą długości postępowania oraz domniemanego naruszenia prawa do własności skarżącej. Na gruncie art. 29 ust. 3 Konwencji zdecydowano rozpatrzyć meritum skargi w tym samym czasie, co jej dopuszczalność. Na podstawie art. 41 Regulaminu Trybunału sprawie nadano charakter priorytetowy.

FAKTY

5. Skarżąca, pani Waleria Kroenitz jest polską obywatelką, która urodziła się w 1903 r. i mieszka w Przemyśle, w Polsce.

A. Postępowanie dotyczące roszczenia o zwrot nieruchomości oraz odszkodowania

6. W 1948 r. nieruchomość skarżącej została wywłaszczona. W dniu 28 czerwca 1996 r. Minister Gospodarki unieważnił postanowienie wywłaszczeniowe.

7. W dniu 23 grudnia 1996 r. skarżąca wniosła pozew przeciwko firmie „Domgos” (*Częstochowskie Zakłady Metalowe „Domgos”*) do Sądu Wojewódzkiego w Częstochowie, domagając się zwrotu nieruchomości. Sąd przeprowadził rozprawy w dniach: 30 maja, 10 lipca oraz 17 października 1997 r.

8. W dniu 30 stycznia 1998 r. skarżąca zmieniła swój pozew domagając się odszkodowania za utratę korzyści spowodowaną przedłużającą się niemożnością korzystania z nieruchomości.

9. W dniu 8 marca 1999 r. Sąd Wojewódzki w Częstochowie przeprowadził rozprawę i wydał wyrok tymczasowy. Nakazał by nieruchomość została zwrócona skarżącej.

10. W dniu 9 grudnia 1999 r. sąd miał przeprowadzić rozprawę, ale biegły nie pojawił się w sądzie, ponieważ nie został właściwie wezwany na rozprawę. W dniach 27 stycznia 2000 r. oraz 23 marca 2000 r. sąd przeprowadził dalsze rozprawy.

11. Rozprawa wyznaczona na dzień 15 lutego 2001 r. została odroczona ponieważ biegły oraz pozwany nie pojawili się w sądzie.

12. Rozprawa wyznaczona na dzień 29 marca 2001 r. została odroczona ponieważ sąd postanowił zlecić biegłemu przygotowanie opinii uzupełniającej. W dniu 21 lutego 2002 r. sąd przeprowadził rozprawę.

13. W dniu 8 marca 2002 r. Sąd Wojewódzki wydał wyrok, zasądzając na rzecz skarżącej odszkodowanie. Po odwołaniu się skarżącej od tego wyroku postępowanie obecnie toczy się przed sądem apelacyjnym.

B. Postępowanie dotyczące roszczenia o odszkodowanie od Skarbu Państwa

14. W dniu 26 kwietnia 1998 r. skarżąca zwróciła się do Ministra Gospodarki o przyznanie jej odszkodowania. W dniu 22 maja 1998 r. minister oddalił jej roszczenie.

15. W dniu 24 czerwca 1998 r. skarżąca wniosła do Sądu Okręgowego w Warszawie powództwo o odszkodowanie od Skarbu Państwa, Ministra Gospodarki. Sąd przeprowadził rozprawy w dniach 19 listopada 1999 r. oraz 22 września 2000 r.

16. W dniu 22 września 2000 r. sąd wydał wyrok i oddalił roszczenie skarżącej. Skarżąca odwołała się.

17. W dniach 24 stycznia oraz 7 marca 2002 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie przeprowadził rozprawy. Podczas ostatniej z wymienionych rozpraw sąd wydał wyrok. Skarżąca nie wniosła kasacji do Sądu Najwyższego.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ART. 6 UST. 1 KONWENCJI

18. Skarżąca zarzucała, że długość obydwu postępowań nie była zgodna z wymogiem „rozsądnego terminu”, określonym przez art. 6 ust. 1 Konwencji. Artykuł ten we właściwej części stwierdza:

„Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd ... przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ...”.

A. Okres podlegający rozpatrzeniu

1. Postępowanie dotyczące roszczenia o zwrot nieruchomości i odszkodowanie

19. Rząd twierdził, że postępowanie przed Sądem Wojewódzkim w Częstochowie faktycznie stanowiło dwa odrębne postępowania. Pierwsze rozpoczęło się 23 grudnia 1996 r., kiedy to skarżąca wniosła powództwo o zwrot nieruchomości i zakończyło się w dniu 8 marca 1999 r., kiedy to Sąd Wojewódzki wydał wyrok tymczasowy. Drugie postępowanie rozpoczęło się

w dniu 30 stycznia 1998 r., kiedy skarżąca zmieniła swoje powództwo. To postępowanie nadal trwa przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie.

Trybunał po pierwsze uważa, że te dwa postępowania należy traktować jako jedno, ponieważ drugie postępowanie stanowiło integralną część całego postępowania, którego celem było określenie praw obywatelskich skarżącej.

Trybunał konkluduje, że okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się 23 grudnia 1996 r., kiedy to skarżąca wniosła powództwo do Sądu Wojewódzkiego w Częstochowie domagając się zwrotu nieruchomości i na razie się nie skończył. Tym samym postępowanie toczy się do tej pory od ponad 6 lat.

2. Postępowanie dotyczące roszczenia o odszkodowanie od Skarbu Państwa

20. Okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się w dniu 24 czerwca 1998 r., kiedy to skarżąca wniosła powództwo do Sądu Okręgowego w Warszawie. Postępowanie zakończyło się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w dniu 7 marca 2002 r. Tym samym trwało ono 3 lata, 8 miesięcy i 13 dni.

B. Dopuszczalność

21. Pierwsza skarga skarżącej odnosi się do długości postępowania wszczętego przed Sądem Wojewódzkim w Częstochowie, które dotyczy roszczenia skarżącej o zwrot nieruchomości i odszkodowanie. Według skarżącej długość postępowania była niezgodna z wymogiem „rozsądnego terminu”, określonym przez art. 6 ust. 1 Konwencji. Rząd odrzucił ten zarzut.

Trybunał uznaje, że skarga ta nie jest oczywiście bezzasadna, w rozumieniu art. 35 ust. 3 Konwencji. W dalszej części Trybunał zauważa, że skarga nie jest niedopuszczalna również z innych powodów. Skarga musi zatem zostać uznana za dopuszczalną.

22. W sprawie skargi dotyczącej drugiego postępowania, Rząd utrzymywał, że jego długość nie naruszała wymogu „rozsądnego terminu”.

Trybunał uznaje, że w związku z kryteriami wyznaczonymi przez orzecznictwo (zobacz np. sprawę *Humen przeciwko Polsce* [GC], nr 26614/95, z dnia 15 października 1999 r., § 60, niepublikowany) całkowita długość spornego postępowania nie przekroczyła „rozsądnego terminu”, w rozumieniu art. 6 ust. 1.

W związku z powyższym skarga ta jest oczywiście bezzasadna, w rozumieniu art. 35 ust. 3 Konwencji i musi zostać odrzucona zgodnie z art. 35 ust. 4.

C. Meritum sprawy

1. Twierdzenia skarżącej

23. Skarżąca utrzymywała, że nadmierna długość postępowania stanowiła dla niej szczególną uciążliwość, zwłaszcza w świetle jej poważnego wieku (99 lat) oraz inwalidztwa.

24. W dalszej części skarżąca twierdziła, że nie mogła korzystać ze swojej nieruchomości przez pięćdziesiąt lat. Pomimo faktu, że w 1996 r. postanowienie wywłaszczeniowe zostało uznane za nieważne (zobacz pkt 6 powyżej), nadal czekała na wystarczające i właściwe zadośćuczynienie. Na zakończenie skarżąca podkreśliła, że biorąc pod uwagę jej sytuację osobistą, należy ocenić, że ponad pięcioletni proces trwał zbyt długo.

2. Stanowisko Rządu

25. Rząd przyznał, że sprawa nie była szczególnie skomplikowana. Jednakże, istniała potrzeba uzyskania opinii trzech biegłych, w celu ustalenia wysokości odszkodowania za utratę korzyści.

26. Rząd przyznał również, że postępowanie skarżącej nie opóźniło w sposób znaczący postępowania. Tym nie mniej, Rząd był zdania, że skarżąca w pewnym stopniu przyczyniła się do przedłużenia postępowania poprzez dwukrotne zakwestionowanie opinii biegłych. Rząd odniósł się również do faktu, że skarżąca zmieniała swoje powództwo.

27. W sprawie postępowania właściwych władz, Rząd przekonywał, że władze wykazały należytą staranność w trakcie postępowania.

28. Rząd w dalszej części twierdził, że konsekwencje postępowania dla skarżącej nie wymagały „szczególnej staranności” ze strony władz, w przeciwieństwie do spraw dotyczących zatrudnienia, wypłaty emerytur, czy też rent inwalidzkich. Co więcej, Rząd przekonywał, że roszczenie skarżącej zostało w pełni zaspokojone, ponieważ Sąd Okręgowy w Częstochowie zwrócił skarżącej nieruchomość i zasądził na jej rzecz odszkodowanie.

29. Na zakończenie, Rząd zaproponował, by Trybunał uznał, że nie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1.

3. Ocena Trybunału

30. Trybunał przypomina, że ocena tego, czy długość postępowania była rozsądna musi być oceniana w świetle okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu kryteriów ustalonych w orzecznictwie. W szczególności należy ustalić, czy sprawa była skomplikowana, jak postępował skarżący oraz właściwe władze, a także jakie są konsekwencje spornego postępowania dla skarżącego (zobacz między innymi sprawy: *Frydlender przeciwko Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ETPC 2000-VII oraz *Humen przeciwko Polsce*, cytowany powyżej § 60).

31. Trybunał uznaje, że sprawa nie była szczególnie skomplikowana. Nawet fakt, że sąd musiał uzyskać dowody z opinii biegłych, w celu

określenia wysokości odszkodowania, nie mogło samo w sobie prowadzić do uznania sprawy za skomplikowaną.

32. Co do postępowania skarżącej, Trybunał dostrzega, że skarżąca dwukrotnie podważyła opinię biegłych oraz zmieniła treść swojego powództwa. Jednakże nie wydaje się, by wydarzenia te w sposób znaczący przedłużyły postępowanie.

33. Odnośnie do postępowania władz Trybunał po pierwsze odnotowuje, że istniała ponad roczna przewlekłość, kiedy to nie odbyła się żadna rozprawa przed Sądem Okręgowym w Częstochowie, od 30 stycznia 1998 r. do 8 marca 1999 r. (zobacz pkt. 8 i 9 powyżej). W dalszej części Trybunał zauważa, że istniała znaczna przewlekłość wynosząca niemal dwa lata – między 23 marca 2000 r. a 21 lutym 2002 r. (zobacz pkt. 10, 11, 12 powyżej). Trybunał uznaje, że obserwacje Rządu nie wyjaśniają przyczyn tych przewlekłości.

34. Na zakończenie Trybunał uznaje, że konsekwencje postępowania dla skarżącej były bez wątpienia szczególnej wagi, biorąc pod uwagę jej poważny wiek, inwalidztwo oraz okres jaki czekała na rozwiązanie sporu (zobacz, *mutatis mutandis*, *Dewicka przeciwko Polsce*, nr 38670/97, 4 kwietnia 2000 r., § 55).

35. Powyższe rozważania są wystarczające by pozwolić Trybunałowi uznać, że sprawa skarżącej nie została rozpatrzona w rozsądnym terminie. Tym samym doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji.

II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ART. 1 PROTOKOŁU NR 1 DO KONWENCJI

A. Dopuszczalność i meritum sprawy

36. Skarżąca twierdziła również, że długość obydwu postępowań, na których długość się skarżyła, naruszyły jej prawo do niezakłóconego posiadania własności, zgodnie z gwarancją przewidzianą przez art. 1 Protokołu nr 1.

Artykuł ten stwierdza:

„Każda osoba fizyczna i prawna ma prawo do poszanowania swego mienia. Nikt nie może być pozbawiony swojej własności, chyba że w interesie publicznym i na warunkach przewidzianych przez ustawę oraz zgodnie z ogólnymi zasadami prawa międzynarodowego.

Powyższe postanowienia nie będą jednak w żaden sposób naruszać prawa państwa do stosowania takich ustaw, jakie uzna za konieczne do uregulowania sposobu korzystania z własności, zgodnie z interesem powszechnym lub w celu zabezpieczenia uiszczenia podatków bądź innych należności lub kar pieniężnych.”

37. Odnośnie do postępowania wszczętego przed Sądem Okręgowym w Warszawie Trybunał zauważa, że skarga ta jest w swej treści identyczna z tą, która już została zbadana i odrzucona w kontekście art. 6 ust. 1 oraz, że podobnie musi zostać uznana za niedopuszczalną. Z drugiej strony, w sprawie

postępowania o zwrot nieruchomości oraz odszkodowania Trybunał już uznał, że doszło do naruszenia art. 6 ust. 1. Z tego powodu, biorąc pod uwagę uzasadnienie do zarzutu naruszenia art. 6 ust. 1 oraz uznając skargę za dopuszczalną, Trybunał uznaje, że nie zachodzi potrzeba rozpatrzenia oddzielnie skargi na gruncie art. 1 Protokołu nr 1 (zobacz *Zanghi przeciwko Włochom*, wyrok z dnia 19 lutego 1991 r., Seria A nr 194-C, s. 47, § 23).

III. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

38. Art. 41 Konwencji stwierdza:

„Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

39. Skarżąca domagała się przyznania jej 100 000 złotych (około 25 000 euro) za szkodę, której doznała w wyniku długości postępowania oraz za domniemaną utratę zdrowia spowodowaną przewlekłym postępowaniem, mającym rozstrzygnąć jej sprawę.

W dalszej części skarżąca domagała się kwoty 350 000 złotych (około 87 500 euro) jako odszkodowanie za szkody spowodowane na jej nieruchomości.

40. Rząd twierdził, że roszczenia skarżącej są wygórowane.

41. W sprawie domniemanej szkody pieniężnej Trybunał konkluduje, że na podstawie danych będących w jego posiadaniu nie można stwierdzić, iż skarżąca udowodniła jakoby szkoda pieniężna przez nią dochodzona została faktycznie spowodowana nadmierną długością spornego postępowania. W konsekwencji nie ma podstaw by przyznać skarżącej odszkodowanie z tego tytułu (zobacz, *mutatis mutandis*, *Kudła przeciwko Polsce* [GC], nr 30210/96, § 164, ETPC 2000-XI).

42. Trybunał uznaje, że skarżąca z pewnością doznała krzywdy niepieniężnej, takiej jak stres i frustracja, wynikające z przewlekłego postępowania, które nie może zostać właściwie wynagrodzone poprzez uznanie, że doszło do naruszenia Konwencji. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy oraz dokonując oceny na zasadzie sprawiedliwości Trybunał przyznaje skarżącej z tego tytułu całkowitą kwotę 4000 euro.

B. Koszty i wydatki

43. Skarżąca nie domagała się zwrotu kosztów i wydatków w związku z postępowaniem przed Trybunałem.

C. Odsetki

44. Trybunał uznaje za właściwe, by odsetki w razie zwłoki zostały ustalone w oparciu o marginalne stopy kredytowe Europejskiego Banku Centralnego, do których należy doliczyć trzy punkty procentowe (zobacz *Christine Goodwin przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], nr 28957/95, § 124).

Z tych przyczyn Trybunał jednogłośnie

1. UZNAJE za dopuszczalną skargę na gruncie art. 6 ust. 1 oraz związaną z nią skargę na gruncie art. 1 Protokołu nr 1, dotyczącą nadmiernej długości postępowania wszczętego w dniu 23 grudnia 1996 r. przed Sądem Okręgowym w Częstochowie;

2. UZNAJE za niedopuszczalną pozostałą część skargi;

3. UZNAJE, że doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji;

4. UZNAJE, że nie zachodzi potrzeba badania skargi na gruncie art. 1 do Protokołu nr 1;

5. UZNAJE, że:

(a) pozwane Państwo ma zapłacić skarżącej w przeciągu trzech miesięcy od daty w której wyrok stanie się prawomocny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, 4000 EUR (cztery tysiące euro) w związku z krzywdą niepieniężną, która to kwota zostanie przeliczona na walutę pozwanego Państwa po kursie z dnia uregulowania należności;

(b) od upływu wyżej wymienionych trzech miesięcy do dnia uregulowania należności płatne będą zwykłe odsetki od powyższej kwoty, po kursie równym marginalnej stawce kredytowej Europejskiego Banku Centralnego z okresu zwłoki, plus trzy punkty procentowe;

6. ODDAŁA pozostałe roszczenia skarżącej o zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i ogłoszono na piśmie dnia 25 lutego 2003 r., zgodnie z art. 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kancierz Sekcji

Nicolas BRATZA
Prezes